

Sprawozdawczość finansowa w czasach pandemii SARS-CoV-2

**Sprawozdawczość na gruncie ustawy
o rachunkowości**

Now, for tomorrow

bakertilly
TPA

Szanowni Państwo,

W obliczu pandemii COVID-19 zarządy przedsiębiorstw, główni księgowi oraz biegli rewidenci stają przed wyzwaniem przedstawienia oraz oceny wpływu obecnej sytuacji gospodarczej na kluczowe pozycje prezentowane w sprawozdaniach finansowych. Ekonomiczne skutki pandemii mają znaczący wpływ na działalność wielu podmiotów gospodarczych, współpracujących z nimi dostawców, odbiorców czy kredytodawców. W warunkach dużej niepewności i zmienności otoczenia makro- i mikroekonomicznego odpowiednie odzwierciedlenie wpływu tej sytuacji na sprawozdawczość jest niezwykle trudne.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom ww. interesariuszy, przedstawiamy w niniejszej publikacji wybrane obszary, które wymagają w naszej ocenie szczególnej uwagi przy sporządzaniu sprawozdań finansowych zgodnie z ustawą o rachunkowości.

Krzysztof Horodko
Partner Zarządzający

Monika Tuzimek
Partner

Krzysztof Dziekoński
Partner

Spis treści

1. Wycena aktywów	3
Wycena aktywów trwałych	3
Realizacja aktywa z tytułu podatku odroczonego	4
Wycena i utrata wartości zapasów	5
Wycena należności	6
2. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	7
Szacunki księgowe	7
Kompletność i wycena zobowiązań i rezerw na zobowiązania	8
3. Kontynuacja działalności	9
4. Wsparcie z tarczy antykrzysowej. Rozliczenie w księgach rachunkowych.	10

1. Wycena aktywów

Wycena aktywów trwałych

Wzrost niepewności w zakresie najbliższej przyszłości oraz sytuacji gospodarczej, dynamicznie zmieniające się warunki prowadzenia działalności, nagle pogorszenie kondycji finansowej spowodowały wzrost prawdopodobieństwa wystąpienia okoliczności, które mogą powodować przesłanki utraty wartości aktywów.

Trwała utrata wartości

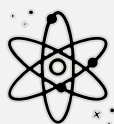
Trwała utrata wartości zachodzi wtedy, gdy istnieje duże prawdopodobieństwo, że kontrolowany przez jednostkę składnik aktywów nie przyniesie w przyszłości w znaczącej części lub w całości przewidywanych korzyści ekonomicznych. Uzasadnia to dokonanie odpisu aktualizującego doprowadzającego wartość składnika aktywów wynikającą z ksiąg rachunkowych do ceny sprzedaży netto, a w przypadku jej braku – do ustalonej w inny sposób wartości godziwej.

*(Art. 28, ust. 7, uoR)

Tematy do rozważenia

Zarząd powinien rozważyć, czy w odniesieniu do poszczególnych składników aktywów trwałych nie zachodzi konieczność wykonania testu na trwałą utratę wartości. Może to mieć szczególne znaczenie w przypadku wartości firmy, ze względu na fakt, że odpisy aktualizujące wartość firmy nie podlegają odwróceniu w kolejnych okresach.

Wyzwania

Przeprowadzenie takiej analizy oraz przedstawienie solidnych podstaw tworzonych modeli opartych na przyszłych przepływach pieniężnych może być trudne, zważywszy na wysoki stopień niepewności dotyczący:

- czasu, który może upłynąć zanim środowisko gospodarcze powróci do stanu sprzed pandemii oraz prawdopodobieństwo powrotu gospodarki do takiego stanu,
- ewentualnego wpływu długoterminowego na sektor, w którym jednostka prowadzi działalność,
- natury i dotkliwości obostrzeń i regulacji wprowadzonych przez uprawnione organy władzy.

Działania

W przypadku zidentyfikowania przesłanki utraty wartości zarząd powinien ocenić, czy składnik ten przyniesie oczekiwane korzyści, co zwykle wymaga przygotowania rzetelnych prognoz przyszłych przepływów pieniężnych. W przypadku stwierdzenia trwałej utraty wartości zarząd powinien wyznaczyć wartość odzyskiwalną testowanego składnika aktywów oraz wartość odpisu aktualizującego, będącą nadwyżką wartości bilansowej nad wartością odzyskiwalną.

Realizacja aktywa z tytułu podatku odroczonego

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego – kwota, jaka według przewidywań zmniejszy w przyszłości zobowiązanie z tytułu podatku dochodowego lub będzie podlegać zwrotowi, w związku z występowaniem ujemnych różnic przejściowych lub w związku ze stratą podatkową, możliwą do odliczenia od dochodu w przyszłości; aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego powstają również w związku z niewykorzystanymi ulgami podatkowymi.

*(KSR nr 2)

Tematy do rozważenia

Zarząd powinien rozważyć, czy dochód do opodatkowania będzie wystarczająco wysoki, aby realizacja aktywa na podatek odroczoney była możliwa. Pandemia może znacząco wpłynąć na prognozy dochodów, które spółka osiągnąć może w perspektywie najbliższych kilku lat.

Wyzwania

W następstwie ciężkiej sytuacji gospodarczej w kraju polski rząd wprowadził rozwiązania, których celem jest różnorodna pomoc finansowa dla przedsiębiorców. Wsparcie to przyjmuje wiele form, w tym m.in. ulgi podatkowe czy inne zmniejszenia obciążeń podatkowych, co z kolei może mieć wpływ na możliwość odzyskania aktywa z tytułu podatku odroczonego.

Działania

Zarząd powinien przeprowadzić analizę możliwości realizacji tego aktywa w oparciu o ostrożne prognozy przyszłych dochodów jednostki. Poza tym działania rządu i wprowadzane regulacje powinny być stale monitorowane przez jednostkę pod kątem dostępnych ulg podatkowych i możliwości rozliczania strat podatkowych. Zarząd musi wnikliwie rozważyć wpływ obecnej sytuacji ekonomicznej na strategię i planowanie podatkowe.

Wycena i utrata wartości zapasów

W dobie pandemii COVID-19 zarząd staje również w obliczu trudności związanych z wyceną zapasów. Zapasy powinny być wyceniane, zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o rachunkowości, wg cen nabycia lub kosztów wytworzenia, a jednocześnie wg wartości nie wyższych niż wartość sprzedaży netto możliwej do uzyskania (NRV).

Wyzwania

W trudnych warunkach gospodarczych kalkulacja NRV może być skomplikowana oraz wymagać wykonania dodatkowych analiz. Ponadto, jeśli poziom produkcji jednostki jest wyjątkowo niski (na przykład w wyniku tymczasowego zamknięcia linii produkcyjnych), konieczna wydaje się weryfikacja pośrednich kosztów alokowanych na KWS, w celu zapewnienia, że do kosztów wytworzenia produktów nie zalicza się m.in. tych, które są konsekwencją niewykorzystanych zdolności produkcyjnych.

Działania

Przy analizie prawidłowości wyceny wykazywanej w bilansie należy wziąć pod uwagę tendencje spadkowe cen na podobne towary/wyroby gotowe na rynku, problemy z łańcuchem dostaw czy zredukowany popyt oraz utratę kluczowych odbiorców. Szczególnie zagrożone są zapasy sezonowe lub mające termin ważności, w których przypadku konieczne może być dokonanie odpisów aktualizujących, które dodatkowo obciążą wynik finansowy jednostki.

Na podstawie przeprowadzonej analizy NRV zarząd musi przeanalizować nieodzowność utworzenia dodatkowych odpisów aktualizujących.

Aktualizacji podlegać powinien również koszt wytworzenia produktów. Zarząd powinien na bieżąco monitorować wpływ niekorzystnych okoliczności gospodarczych na zasadność alokacji kosztów pośrednich, aby informacje prezentowane w sprawozdaniu finansowym były prawidłowe, rzetelne i kompletne.

Wycena należności

Ustawa o rachunkowości obliguje przedsiębiorstwa do wyceny należności handlowych w kwocie wymaganej zapłaty, z zachowaniem zasady ostrożności.

Wyzwania

W obliczu bieżącej niezwykle dynamicznej sytuacji makroekonomicznej zarząd znaleźć się może w sytuacji, w której odbiorcy borykają się z problemem płynności i terminowości bieżących zobowiązań, co rzutować może na wycenę przedstawianych w sprawozdaniu należności handlowych.

Działania

Zarząd na bieżąco monitorować powinien wartość należności, uwzględniając stopień prawdopodobieństwa ich zapłaty, zwłaszcza w odniesieniu do:

- dłużników postawionych w stan likwidacji lub upadłości,
- dłużników, w stosunku do których zostało otwarte postępowanie restrukturyzacyjne,
- w przypadkach trwałej utraty płynności dłużnika,
- w przypadku należności kwestionowanych przez dłużników oraz z zapłatą których dłużnik zalega i prawdopodobieństwo spłaty jest niskie,
- w przypadku należności przeterminowanych lub nieprzeterminowanych o znacznym stopniu prawdopodobieństwa nieściągalności.

Ocena ryzyka kredytowego stanowi integralną część wyceny należności i pozwala zapewnić prawidłowość wykazywanej w bilansie wartości należności. W związku z trudną sytuacją wielu przedsiębiorstw i w wyniku identyfikacji zagrożeń płynności i wypłacalności kontrahentów należy spodziewać się konieczności dokonywania odpisów aktualizujących, które jednocześnie obciążać będą wynik finansowy.

2. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania

Szacunki księgowe

Kierownictwo jednostki ponosi odpowiedzialność za ujmowanie szacunków zgodnie z ustawą o rachunkowości. Ze względu na obecną sytuację gospodarczą oraz związanymi z pandemią warunkami niepewności zarówno zarząd jak i biegli rewidenci stoją przed wyzwaniem oceny wpływu obecnej sytuacji makroekonomicznej na przedstawiane w sprawozdaniu dane finansowe.

Wyzwania

Ze względu na wysoki poziom niepewności zarząd powinien zwrócić szczególną uwagę na potencjalne skutki zmienności i nieprzewidywalności, które niesie pandemia COVID-19. Najwięcej trudności sprawiać będzie określenie założeń potrzebnych do ustalenia szacunków księgowych, zwłaszcza w odniesieniu do przyszłych przepływów pieniężnych.

W związku ze stanem pandemii mogą wystąpić np. tymczasowe zmiany założeń regulacyjnych, które należy na bieżąco monitorować i analizować pod kątem skutków rachunkowych, które mogą przynieść.

Działania

Zarząd musi rozważyć potencjalne zmiany przyjętych modeli i założeń tworzenia szacunków księgowych w obliczu dynamicznie zmieniającego się otoczenia i aktualnych warunków gospodarczych, gdyż poprzednio stosowane modele mogą być już nieodpowiednie. Zarząd powinien zapewnić również kompletność i właściwość zastosowanych założeń, a także zapewnić ich spójność we wszystkich obszarach sprawozdania finansowego.

Kompletność i wycena zobowiązań i rezerw na zobowiązania

W zależności od rodzaju, pozycji jednostki w sektorze i skali działalności, w jakiej pandemia wpływa na przedsiębiorstwo, Covid-19 może mieć wpływ także na wiele innych obszarów jego funkcjonowania.

Tematy do rozważenia

Szczególnego zainteresowania oraz oceny potencjalnego wpływu aktualnej sytuacji gospodarczej mogą wymagać m.in.:

- zmiany umów kredytowych,
- wpływ złamanych kowenantów na wycenę i prezentację finansowania dłużnego w bilansie,
- rezerwy na umowy rodzące potencjalne obciążenia,
- rachunkowość zabezpieczeń i spełnienie wymogów dla jej kontynuowania.

W obliczu zaistnienia któregoś z powyższych warunków zarząd powinien zadbać m.in. o zaktualizowanie wyceny finansowania dłużnego o bieżące warunki zawartych umów kredytowych/ innych źródeł finansowania oraz uwzględnić wpływ złamanych kowenantów na wspomnianą wycenę.

Wyzwania

W obliczu COVID-19 zarząd ma przeprowadzić dokładną analizę zobowiązań umownych, prawnych czy pracowniczych oraz rozważyć konieczność utworzenia dodatkowych rezerw, aby zapewnić rzetelne przedstawienie sytuacji majątkowej spółki. Analiza ta powinna objąć m.in.:

- rozważania dotyczące rozpoznania dodatkowych zobowiązań, które będą związane z wpływem dodatkowych zasobów w wyniku pandemii,
- rozważania dotyczące kompletności przedstawianych w sprawozdaniu rezerw oraz właściwość zastosowanych szacunków,
- rozważania na temat przyszłych korzyści z umów przynoszących straty oraz ewentualną analizę klauzul dotyczących wypowiedzenia takich umów,
- rozważenia konieczności utworzenia rezerwy na przyszłe zobowiązania spowodowane restrukturyzacją.

Działania

Niekorzystny wpływ pandemii na przedsiębiorstwa obserwować można m.in. w obszarach łańcucha dostaw, procesów produkcyjnych czy zasobów ludzkich. W obliczu rosnących kosztów prowadzenia działalności w czasach pandemii może się okazać, że część umów może stać się umowami przynoszącymi stratę, a w związku z tym może zaistnieć potrzeba zawiązania odpowiednich rezerw na te straty.

W przypadku przedsiębiorstw, które mają trudności z wypełnianiem zobowiązań prawnych lub umownych, konieczne może być utworzenie rezerw na kary umowne czy odszkodowania.

3. Kontynuacja działalności

Regulacje zawarte w ustawie o rachunkowości w art. 5 ust. 2 oraz 54 ust. 1 dotyczące przyjęcia przez jednostkę założenia kontynuacji działalności przy sporządzaniu sprawozdań finansowych nabrały obecnie szczególnego znaczenia przez wzgląd na skutki makro- i mikroekonomiczne pandemii COVID-19, w kontekście przyjęcia przez jednostkę założenia kontynuacji działalności jako podstawy sporządzenia sprawozdania finansowego.

Wyzwania

Z uwagi na niezwykle dynamiczną sytuację gospodarczą w kraju i na świecie ustalenie przez zarząd zdolności do kontynuowania działalności, przy uwzględnieniu wszystkich informacji dostępnych na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego oraz dotyczących dającej się przewidzieć przyszłości jest trudne i obciążone wysokim ryzykiem przyjęcia błędnego założenia. Zarząd powinien dokonać oceny zasadności przyjęcia założenia kontynuacji działalności, szczególnie w obliczu tak niepewnego otoczenia gospodarczego. Na szczególną uwagę zasługują czynniki ryzyka i zagrożenia natury finansowej, operacyjnej i pozostałych, które mogą ujemnie wpływać na zdolność spółki do kontynuowania działalności w dającej się przewidzieć przyszłości, tj. 1 roku od dnia bilansowego, w niezmnieszonej istotnie zakresie, bez postawienia jej w stan upadłości lub likwidacji.

Wskazówki

Przykładowe zdarzenia lub warunki, które mogą być rezultatem pandemii COVID-19, oraz powinny być wzięte pod uwagę przy analizie zdolności do kontynuowania działalności przez jednostkę, na które zwraca uwagę ISAAB:

- utrata dużego rynku, kluczowych klientów, przychodów, niedobory siły roboczej,
- znaczne pogorszenie wartości aktywów wykorzystywanych do generowania przepływów pieniężnych,
- znaczne pogorszenie wartości aktywów obrotowych – zapasy,
- opóźnienie we wprowadzeniu nowych produktów lub usług,
- wahania kursów walut,
- szacunki, na które wpływ ma zwiększona niepewność (np. obliczenia oparte na zmiennych stopach procentowych, takich jak stopy procentowe lub kursy walut),
- zwiększone ryzyko kredytowe kontrahentów,
- wypłacalność badanej jednostki.

*(Komunikat IAASB).

Działania

Biorąc pod uwagę zdarzenia i warunki, na które zwraca uwagę IAASB, zarząd powinien dokonać oceny zdolności jednostki do kontynuacji działalności, która musi się opierać również na:

- aktualizacji prognoz oraz analiz wrażliwości, przy uwzględnieniu również negatywnych scenariuszy,
- ocenie zdolności do spełnienia warunków zawartych umów,
- ocenie zdolności przeciwdziałania zdarzeniom i warunkom budzącym wątpliwość co do możliwości kontynuowania działalności oraz dostępności źródeł dodatkowego finansowania.

4. Wsparcie z tarczy antykryzysowej. Rozliczenie w księgach rachunkowych.

Tarcza antykryzysowa to wielokierunkowy pakiet działań rządu, który ma przeciwdziałać gospodarczym skutkom pandemii koronawirusa i chronić polskie przedsiębiorstwa przed kryzysem.

Tarcza antykryzysowa opiera się na pięciu filarach:

- ochronie miejsc pracy i bezpieczeństwa pracowników,
- finansowaniu przedsiębiorców,
- ochronie zdrowia,
- wzmocnieniu systemu finansowego,
- inwestycjach publicznych. (*www.gov.pl).

Wsparcie, na które liczyć mogą przedsiębiorcy, przyjmuje formę m.in.:

- zwolnienia ze składek ZUS,
- częściowo bezzwrotnego dofinansowania z PFR,
- dofinansowania do kosztów wynagrodzeń i składek ZUS,
- przesunięcia terminu płatności składek ZUS i podatków lub rozłożenia ich na raty,
- umorzenia odsetek za nieterminowe opłacanie składek ZUS,
- możliwości rezygnacji z uproszczonej formy wpłacania zaliczek na podatek.

Poniżej przedstawię ujęcie bilansowe i podatkowe dla najważniejszych form pomocy z tarczy antykryzysowej.

Zwolnienie z konieczności uiszczania składek ZUS

Zwolnienie z konieczności zapłacenia składek ZUS jest realizowane w trybie ich umorzenia. Pracodawca korzystający z takiego zwolnienia ustala wynagrodzenie należne pracownikowi na podstawie zasad ogólnych, czyli nalicza pełne składki, ale nie odprowadza ich do ZUS. Bilansowo więc odpisane zobowiązanie z tytułu składek ZUS należy odnieść w ciężar pozostałych przychodów operacyjnych.

W ujęciu podatkowym przychody z tytułu zwolnienia z obowiązku opłacania składek ZUS nie są przychodem podatkowym, a nieopłacone składki ZUS nie są kosztem uzyskania przychodu – ani te będące kosztem pracodawcy, ani te będące kosztem pracownika.

Dofinansowania do kosztów wynagrodzeń i składek ZUS

Wszelkie otrzymane dofinansowania bezzwrotne jednostka musi ująć w pozostałych przychodach operacyjnych. Co do ujęcia podatkowego, spółka powinna potraktować taki przychód jako przychód niepodatkowy. Należy również pamiętać o niepodatkowym ujęciu kosztów bezpośrednio związanych z otrzymanym dofinansowaniem.

Dofinansowanie z PFR

Dofinansowania otrzymane z PFR mają być co do zasady częściowo zwrotne. Co prawda dofinansowanie jest określane mianem subwencji, jednak w księgach rachunkowych powinno być potraktowane jako pożyczka dla przedsiębiorcy. W związku z czym należy je zaewidencjonować po stronie pasywów jako zobowiązanie dłużne. Jak sugeruje resort finansów, w związku z incydentalnym charakterem można ująć dodatkową pozycję uszczegółowiającą w sprawozdaniu finansowym oraz ujawnić w informacji dodatkowej możliwość częściowego umorzenia subwencji w przyszłości. Wydatki, które jednostka regulować będzie ze środków otrzymanych od PFR, ewidencjonować powinna na zasadach zgodnych z ustawą o rachunkowości, czyli tak jak inne wydatki pokrywane ze środków własnych.

Po otrzymaniu decyzji o częściowym umorzeniu dofinansowania spółka będzie zobowiązana rozliczyć kwotę umorzoną, zmniejszając zobowiązanie w korespondencji z pozostałymi przychodami operacyjnymi. Natomiast zwrot subwencji w momencie zapłaty spowoduje rozliczenie pozostałej części zobowiązania z potwierdzeniem zapłaty.

W ujęciu podatkowym przedsiębiorcy powinni ująć kwotę otrzymanego dofinansowania jako przychód niepodatkowy. Ponadto w momencie zwrotu środków nie należy ich traktować jako koszt podatkowy.

Z kolei koszty sfinansowane z udzielonych w ramach Tarczy środków jednostka powinna zakwalifikować do kosztów uzyskania przychodów na zasadach ogólnych.

Na gruncie ustawy o CIT, wartość umorzonych zobowiązań z uzyskanego finansowania stanowi przychód podatkowy. Resort finansów informuje, że we współpracy z PFR możliwość częściowego zwolnienia z podatku tak powstałego przychodu będzie analizowana.

O nas

Baker Tilly TPA świadczy kompleksowe usługi audytorskie oraz doradztwa biznesowego. Łączymy rozwiązania najwyższej jakości z międzynarodowym doświadczeniem oraz najlepszymi regionalnymi praktykami rynkowymi.

Jesteśmy członkiem międzynarodowej **grupy doradczej TPA i globalnej sieci Baker Tilly International**, co pozwala nam na działania o zasięgu globalnym, ale przede wszystkim gwarantuje najwyższe i ujednolicone standardy pracy.

Naszą ofertę uzupełniają usługi strategicznego doradztwa podatkowego, outsourcingu księgowości i płac, a także doradztwa dla sektora nieruchomości świadczone pod marką **TPA**. Dostarczamy także obsługę prawną poprzez naszą kancelarię **Baker Tilly Woroszyńska Legal**.

Tworzymy wyjątkowe doświadczenia z naszymi klientami, aby rozwiązywać ich najpilniejsze problemy i wykorzystywać pojawiające się możliwości.

Decydując się na współpracę z Baker Tilly TPA, firmą członkowską Baker Tilly International, wybierasz firmę, która wierzy w siłę wspaniałych relacji, konstruktywnych rozmów i świetlanej przyszłości.

Baker Tilly TPA, TPA Poland oraz kancelaria Baker Tilly Woroszyńska Legal są wyłącznymi reprezentantami sieci Baker Tilly International w Polsce.

www.bakertilly-tpa.pl

Kontakt z naszymi ekspertami:

Krzysztof Horodko
Partner Zarządzający
krzysztof.horodko@bakertilly-tpa.pl

Monika Tuzimek
Partner
monika.tuzimek@bakertilly-tpa.pl

Krzysztof Dziekoński
Partner
krzysztof.dziekonski@bakertilly-tpa.pl

Autorzy opracowania:

Monika Tuzimek
Partner
monika.tuzimek@bakertilly-tpa.pl

Sandra Niespodziewana
Senior Consultant
sandra.niespodziewana@bakertilly-tpa.pl

TPA

Kontakt

Warszawa

ul. Przyokopowa 33
01-208 Warszawa
Tel.: +48 22 647 97 00

Poznań

ul. Młyńska 12
61-730 Poznań
Tel.: +48 61 630 05 00

Baker Tilly TPA, TPA oraz Baker Tilly Woroszyńska Legal są nazwami handlowymi odpowiednio TPA Sp. z o.o. Sp.k. oraz Baker Tilly Woroszyńska Legal Sp.k. Obie firmy są członkami globalnej sieci Baker Tilly International Ltd., w ramach której każda firma członkowska ma odrębną i niezależną osobowość prawną.